

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน สื่อสารมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความต้องการรับรู้ข่าวสาร ข้อมูล เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อสนองต่อความต้องการของตัวเอง ในการที่จะเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของสังคม

เด็กและเยาวชนเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ ที่รัฐให้ความสนใจและสนับสนุนเพื่อส่งเสริมให้เป็นผู้มีความพร้อมในการรับช่วงหน้าที่ในการสร้างสรรค์พัฒนาประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร เป็นสื่อที่มีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลในการให้ความรู้ ข่าวสาร ความบันเทิง แก่เด็กและเยาวชน ฉะนั้น การศึกษาถึงบทบาทของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการอ่านวารสาร และพฤติกรรมการอ่านวารสาร มีผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านการเสริมสร้างภูมิความรู้ทั่วไป หรือไม่อย่างนั้น มีหลายท่านได้ศึกษาและวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของเด็กและเยาวชน

โดยเหตุที่เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ และมีค่ามากที่สุดของประเทศ เป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่เต็มไปด้วยพลัง ทั้งทางกาย การเรียนรู้และความคิด ตั้งคำขวัญวันเด็กประจำปี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นปีเด็กสากลที่ว่า "เด็กไทย คือ หัวใจของชาติ" เด็กและเยาวชนเป็นความหวังของชาติ ทั้งในด้านการดำรง และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาสังคม ให้มีความก้าวหน้า ความเสมอภาค ความยุติธรรม และการสืบต่อความเป็นเอกราชของชาติ รวมทั้งการใช้วิจารณญาณในการปรับเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์

รัฐบาลไทยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ต่างก็ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากทยคกทกสมัย โดยได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จึงเห็นได้ว่า เด็กและเยาวชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากการสำรวจของกองนโยบายและแผนงานเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พบว่า ในปี พ.ศ. 2532 เยาวชนทั่วประเทศมีจำนวน 30.9 ล้านคน โดยแบ่งอายุ 0-5 ปี มี 7.6 ล้านคน, อายุ 6-14 มี 11.3 ล้านคน และอายุ 15-25 ปี มี 12.0 ล้านคน เด็กและเยาวชนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีประมาณ 3 ล้านคน ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณร้อยละ 10 ของจำนวนเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ สถาบันการศึกษาในระบบโรงเรียนที่สังกัดภาครัฐและเอกชน มีสถาบันการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 33,944 แห่ง และสถาบันการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2,380 แห่ง จากข้อมูลของศูนย์ข้อมูลเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สิงหาคม 2533 พบว่า เด็กและเยาวชนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพฯ มีจำนวน 1,228,896 คน และเรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ มีจำนวน 575,730 คน มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพฯ จำนวน 761 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 296 โรงเรียน

2. การพัฒนาเด็กและเยาวชน

การพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ยึดถือแนวทางนโยบายของรัฐบาลและแนวทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้มีทิศทางและจุดเน้นสรุปได้ดังนี้

ทิศทางและจุดเน้นของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ในด้านโภชนาการ ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ด้านสติปัญญาและความสามารถพื้นฐาน ด้านการเตรียมให้มีอาชีพ และด้านสังคม วัฒนธรรม จริยธรรม การเมือง และการปกครอง โดยได้เน้นตามกลุ่มอายุ คือ เด็กอายุ 6-14 ปี เน้นคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาและส่งเสริมเด็กที่มีสติปัญญาเลิศ และที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมที่เหมาะสม และสนับสนุนให้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และได้เน้นตามพื้นที่ คือ จะเน้นในเขตเทศบาล และชุมชนแออัดให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ได้เน้นกลไกในการพัฒนา คือ สถาบันครอบครัว ให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นในบทบาทของครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คาดคะเนว่าในปลายทศวรรษหน้า จะมีประชากรประมาณ 60 ล้านคน ส่วนอัตราการรู้หนังสือของประชากรจะเพิ่มมากขึ้น ในปี 2530 ระบุว่า มีประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาภาคบังคับประมาณร้อยละ 97.5 และในปี 2534 ประมาณว่า มีเด็กนักเรียนจบชั้น ป.6 เรียนต่อชั้น ม.1 ร้อยละ 65 ภาวะการรู้หนังสือของประชาชนเพิ่มมากขึ้น เมื่อประชาชนได้รับการศึกษาอ่านออกเขียนได้ เขาจะมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสนใจ และมีการแสวงหาความรู้ความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เกิดนิสัยรักการอ่าน

จึงทำให้ความต้องการหนังสือเพิ่มมากขึ้น สภาพทางครอบครัว ครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลง มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากยิ่งขึ้น สัดส่วนของครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว และมีสมาชิกเพียงคนเดียวจะเพิ่มสูงขึ้นสตรีจะไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ พ่อ แม่ ไม่ค่อยมีเวลาเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจต่อเด็ก อย่างทั่วถึง

สังคมจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กรุงเทพฯ และเมืองใหญ่อื่น ๆ จะเติบโตในอัตราที่รวดเร็ว ประมาณว่าประชากรในเขตเมืองจะเพิ่มจากร้อยละ 26 เป็นร้อยละ 32 ในช่วงปลายทศวรรษหน้า (Kirannanda. T.C. tal. : 1988)

3. บทบาทของสื่อมวลชน

นักวิชาการทางการสื่อสารหลายท่านเห็นว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล หรือบุคคลสามารถได้รับความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสาธารณชน (public affairs) จากสื่อมวลชน เช่น โรเจอร์ (E.M. Roger, 1983: 198-209) ได้กล่าวว่า สื่อมวลชนมีความสำคัญในขั้นความรู้ (knowledge stage) อันเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม หมายถึง สื่อมวลชนสามารถทำให้บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมได้อย่างดีในระดับหนึ่ง ก่อนที่จะนำไปสู่การตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมนั้น ๆ ต่อไป

สื่อมวลชนมีหน้าที่หลักประการหนึ่งคือ การรายงานข่าวสาร (to inform) และบุคคลที่เปิดรับสื่อมวลชนก็สามารถมีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารนั้นได้ในระดับหนึ่งแตกต่างกันไป โดยทั่วไปการเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ และมักจะเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ เมื่อเปิดรับสื่อมวลชนมาก ก็ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น โรเจอร์ (E.M. Roger, 1969: 101-102) ได้ศึกษาถึงความสำคัญของการเปิดรับสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นตัวแปรแทรกในการทำให้ทันสมัย พบว่า ตัวแปรก่อนการเปิดรับสื่อมวลชนหรือทำให้บุคคลเปิดรับสื่อมวลชน คือ การศึกษา และผลจากการเปิดรับสื่อมวลชนก่อให้เกิดความรู้ทางการเมือง

อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งซึ่งสนับสนุน หรือกำหนดให้เปิดรับสื่อมวลชนและผลจากการเปิดรับสื่อมวลชนที่ทำให้มีความรู้ทางการเมือง โรเจอร์กล่าวถึงความสัมพันธ์ของ 3 ตัวแปรนี้ว่า การศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับสื่อมวลชนและการเปิดรับสื่อมวลชนก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ทางการเมือง เมื่อพิจารณาเฉพาะตัวแปรการเปิดรับสื่อมวลชนและตัวแปรความรู้ทางการเมือง จากการศึกษาของโรเจอร์ ก็พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้

ผลการศึกษาในทำนองเดียวกันนี้ ยังพบในหนังสือของแชรรมม์ (W. Schramm, 1964: 75-76) ซึ่งได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน

กับความรู้ทางการเมืองของชาวอียิปต์ จากงานวิจัยของ ฮิราบายาชิ และเอชคาทิบ (G. H. Hirabayashi and M. F. El Khatib, 1958) พบว่า บุคคลที่เปิดรับสื่อมวลชนสามารถมีความรู้และตอบคำถามได้ถูกต้องมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่ไม่ได้เปิดรับสื่อมวลชนและแชนรมย์ยังได้อ้างถึงงานวิจัยของดอยชแมน (P. J. Deutsehmann, 1963) ซึ่งได้แบ่งชาวโคลัมเบียออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เปิดรับสื่อมวลชนมากกับกลุ่มที่เปิดรับสื่อมวลชนน้อย พบว่า กลุ่มที่เปิดรับสื่อมวลชนมากมีความรู้สูงกว่ากลุ่มที่เปิดรับสื่อมวลชนน้อย

สื่อมวลชนได้เกิดขึ้นหลายประเภทในประเทศไทย ตามลำดับ คือ หนังสือพิมพ์ (พ.ศ. 2387) ภาพยนตร์ (พ.ศ. 2447) วิทยุกระจายเสียง (พ.ศ. 2447) และโทรทัศน์ (พ.ศ. 2498) ต่อมาก็ได้มี สื่อวิดีโอ สื่อสิ่งพิมพ์หลาย ๆ ประเภท และสื่อเคเบิลทีวี บรรดาสื่อเหล่านี้มีบทบาทและคุณลักษณะในการส่งสารที่แตกต่างกันไป เช่น ทางภาพ ทางเสียง ทั้งระบบนิ่ง และการเคลื่อนไหว มีสีสรร ให้ความรู้สึกทางด้านมิติ คุณภาพและประสิทธิภาพต่าง ๆ กัน และด้วยราคาต่าง ๆ กันไป สื่อมวลชนเหล่านี้เข้ามามีส่วนพัวพันกับชีวิตประจำวันของคนเราอยู่ตลอดเวลาในการบอกข่าวสารแจ้งข้อเท็จจริง ให้การบันเทิง ให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต

วารสาร คือ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่เด็กและเยาวชนสามารถอ่านได้ เพราะเป็นของที่อยู่ใกล้ตัว และมีอยู่ทั่ว ๆ ไป โดยได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรามีแนวโน้มในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร บันเทิง การพัฒนาประสิทธิภาพของวารสารให้เป็นสื่อที่ทันสมัยรวดเร็ว ชักจูงใจให้นำอ่านมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความทันสมัย ซึ่งเด็กและเยาวชนอยู่ในสังคมปัจจุบันนี้ ก็ย่อมมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้ทันสมัย มีพฤติกรรม เลือกเปิดรับสื่อตามความต้องการหรือแรงจูงใจของตนเอง (Katz, E. and Other, 1974)

4. บทบาทของวารสาร

วารสารเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นสื่อที่เก่าแก่ที่สุดในด้านการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร ความคิด มีลักษณะพิเศษ และมีอิทธิพลแตกต่างไปจากสื่อมวลชนประเภทอื่น (อนันตนา อังกินันท์, 2528 : 240) ดังนี้

- สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่มีความคงทนถาวร จะหยิบอ่าน ที่ไหน เมื่อไรก็ได้
- ให้รายละเอียดของบทความ ข่าว สารคดี หรือสาระอื่นใดได้มากกว่า และสามารถโน้มนำชักจูงใจได้มากกว่าสื่ออื่น
- เก็บเป็นหลักฐานยืนยัน ค้นคว้า และตรวจสอบได้
- เป็นเวทีให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น

ลักษณะทั่วไปของสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท วารสารที่ออกเผยแพร่ในปัจจุบันมีมากมาย และมีแนวโน้มที่จะมุ่งดึงดูดผู้อ่านเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เนื้อหาของวารสารจึงค่อนข้างเน้นเฉพาะด้านมากขึ้น

วารสารที่ได้ทำการสำรวจจากสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทยในเดือนกุมภาพันธ์ 2527 พบว่า มีวารสารตีพิมพ์ออกจำหน่ายเป็นจำนวน 255 ฉบับซึ่งได้จัดแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะเนื้อหาได้ดังนี้ คือ

การเมือง	7 ฉบับ
กีฬา	20 ฉบับ
เครื่องเสียง-คอมพิวเตอร์	20 ฉบับ
เด็ก	8 ฉบับ
ภาพถ่าย-การพิมพ์	4 ฉบับ
ท่องเที่ยว	20 ฉบับ
ธุรกิจ	24 ฉบับ
บันเทิง	30 ฉบับ
บ้าน	13 ฉบับ
ผู้ชาย	25 ฉบับ
ผู้หญิง	44 ฉบับ
รถ	22 ฉบับ
ศิลปวัฒนธรรม	4 ฉบับ
เศรษฐกิจ	4 ฉบับ
สุขภาพ	10 ฉบับ

หากจะคัดเลือกวารสารเหล่านี้โดยพิจารณาในเรื่องของการให้เนื้อหาสาระทั้งในด้านความบันเทิง ช่วยพัฒนาให้เด็กเป็นผู้มีสติปัญญา ความรอบรู้ มีเหตุผล คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่เด็ก จะมีวารสารที่นำเสนอเรื่องราว ดังกล่าวอยู่เป็นประจำ จำนวน 30 ฉบับเท่านั้น ซึ่งได้แก่

สตรีสาร สวิตา ชัยพฤกษ์ วิทยาศาสตร์ ทักษะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ มหัจจรรย์ สวนสัตว์ มติชนสุดสัปดาห์ วงการ สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ สื่อนาคต คลังสมอง โนวา เพื่อนเรียนโลกวิทยาศาสตร์ มิติที่ 4 ดิฉัน เปรี๊ยะ แพรว ลลนา สกสไทย ผู้หญิง ลีลา แม่บ้าน กีฬาสยาม เที่ยวท่องแดน อ.ส.ท. ฟ้าเมืองไทย ฟ้าอาชีวะ สารพัดหมอ หมอชาวบ้าน (สุกัญญา ติระวณิช, นันทริกา คุ่มไพโรจน์, 2526 : 4-5)

เนื่องจากวารสารที่ตีพิมพ์ออกสู่ท้องตลาด ที่มีจำนวนมากมายนี้ เด็กซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัวในสังคมได้อ่านด้วย บางฉบับได้จัดส่วนหนึ่งสำหรับเด็ก หรือ

จัดทำขึ้นทั้งเล่มเพื่อเด็กก็มี เนื้อหาสาระมีหลากหลายแตกต่างกันออกไป แต่ในขณะเดียวกัน เด็กก็อ่านเนื้อหาที่มีสำหรับผู้ใหญ่ด้วย

ลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่เด็กอ่านได้ด้วยความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยไม่มีการบังคับให้อ่าน มีเนื้อหาสาระที่ตรงกับความสนใจ มีรูปเล่มที่สวยงามสะดุดตาเชิญชวนให้อยากหยิบอ่าน ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือที่ให้ความบันเทิงหรือให้ความรู้กับเด็กก็ตาม (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ , 2527)

ส่วนเนื้อหาของหนังสือที่เด็กสนใจ ได้แก่

- หนังสือเกี่ยวกับสัตว์ อาจแสดงธรรมชาติของสัตว์ หรือสัตว์ที่สามารถพูด คิด ทำได้อย่างมนุษย์ เด็กจะสนุกสนานตื่นเต้นมาก
- หนังสือเกี่ยวกับเทพนิยายและนิทานต่าง ๆ
- หนังสือร้อยกรองง่าย ๆ ที่เด็กฟังแล้วสนุก ได้รส
- หนังสือที่ดัดแล้วไร้สาระ (non-sense) แต่ความไร้สาระนั้นชวนให้เกิดความขบขัน หัวเราะ โดยไม่ต้องคิด เช่น เรื่อง Millions of Cats ของ Wanda Gag
- หนังสือเกี่ยวกับวีรบุรุษ หรือคนเก่งอย่างน่าอัศจรรย์ที่เด็กอ่านแล้วทำให้เกิดความนิยมเลื่อมใส

หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย ซึ่งเนื้อหาหนังสือที่ตรงกับ ความสนใจของเด็ก ได้แก่

- 1.1 หนังสือคำประพันธ์ไม่สลับซับซ้อนมีความคล้องจองกัน บทกลอน ง่าย ๆ
- 1.2 เนื้อหาไม่จริงจังมากนัก แต่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
- 1.3 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น สัตว์ เทพนิยาย นิทาน
- 1.4 เป็นเรื่องที่ชดเชยอารมณ์ และสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กแต่ละวัย

2. เนื้อหาสาระให้ข่าวสารกับเด็ก พร้อมทั้งการอธิบายที่ง่ายให้ความรู้ ช่วยพัฒนาทัศนคติ และค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ขยาย การรับรู้ สร้างความสำนึกและตื่นตัวอยู่เสมอ นอกจากนั้นก็ควรให้ความบันเทิงอันเป็น เครื่องมือเร่งเร้าให้เกิดความสนใจกระตุ้นจินตนาการเพื่อสร้างความคิดริเริ่ม ก่อให้เกิด ความตลใจที่จะใคร่รู้ช่างคิด ช่างถาม เป็นการช่วยให้เด็กสร้างจินตนาการได้อย่างถูกต้อง อยู่ในโลกของความเป็นจริง ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝัน เหลวไหล

3. ลักษณะของเรื่องและวิธีการเขียน ต้องเดินเรื่องฉับไว ทันทใจ เนื้อ เรื่องไม่สับสนวุ่นวาย แสดงความสามารถของตัวเองของเรื่อง มีการชิงไหวพริบ ให้ความรู้แปลกใหม่ ตื่นเต้นผจญภัย เศร้าสลด ตลกขบขัน โดยไม่มุ่งด้านสารคดี และ คติธรรมให้มากเกินไป ภาษาที่เขียนควรใช้ภาษาง่าย ๆ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

4. ขนาดรูปเล่ม ต้องกระทัดรัด เหมาะสมกับการจับถือ ของเด็กแต่ละวัย
ขนาดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กไม่แน่นอน แต่ไม่ควรเล็กเกินไปหรือใหญ่เกินไป

5. ตัวอักษรตัวโตชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของเด็ก

6. ภาพ มีความสดใสชัดเจน ดึงดูดความสนใจ มีความเคลื่อนไหวตลอด

เวลา

7. การวางรพหน้า การจัดความ การเว้นช่องว่างของด้านข้างทั้ง 2 ข้าง
และด้านบน ด้านล่างของหนังสือได้อย่างเหมาะสม

8. ปกสีสวย ตรงต่อความเป็นจริง ดึงดูดความสนใจของเด็ก

9. ตัวละครอยู่ในวัยเดียวกัน หรือวัยใกล้เคียงกับเด็ก

5. บทบาทของการอ่านกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ได้มีผู้ศึกษาในเรื่องบทบาทของการอ่านกับการพัฒนา คือ วิรติ นิธิกุล (วิรติ นิธิกุล, 2530 : 12-13) สรุปได้คือ ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนจะรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ด้วยการอ่าน การอ่านจะดีกว่าการฟังวิทยหรือโทรทัศน์ เพราะถ้าอ่านไม่เข้าใจก็มีโอกาสอ่านซ้ำได้ และในประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และศีลธรรมสูงนั้น จะสังเกตได้ว่าประชาชนจะมีพื้นฐานทางการอ่านดี ประชาชนมีความสนใจและรักการอ่าน นั้นหมายถึงว่าการอ่านนอกจากจะทำให้ประชาชนมีความรู้แล้ว จะยังมีส่วนในการพัฒนาประเทศด้วย เพราะประชาชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ (Gray and Reese, 1957:9-10) เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประชาชนญี่ปุ่นจำนวนมากนิยมอ่านหนังสือ ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่มีคนไม่รู้หนังสือเพียงร้อยละ 1 เป็นประเทศที่มีการผลิตและจำหน่ายหนังสือมากที่สุดในเอเชีย มีคนอ่านหนังสือมากที่สุด ถ้าจะกล่าวว่ ความเจริญวัดได้ด้วยการอ่านหนังสือประเทศใดผลิตหนังสือมากและมีประชาชนรู้หนังสือ อ่านหนังสือมากประเทศนั้นจะพัฒนาไปมากในทุก ๆ ด้าน และความคิดจะทัดเทียมผู้อื่น ก็คงเป็นคำกล่าวที่ถูกต้อง เพราะปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีแขนงต่าง ๆ ในญี่ปุ่นเจริญก้าวหน้า สินค้าญี่ปุ่นได้เปรียบดุลย์การค้านานาประเทศ แม้กระทั่งประเทศผู้ผลิตอุตสาหกรรมรายใหญ่อ่างสหรัฐอเมริกา การที่ประชาชนญี่ปุ่นเรียนรู้มาก อ่านหนังสือมาก จึงเป็นผลทำให้ประเทศญี่ปุ่นพัฒนาก้าวหน้าไปไกลอย่างน่าทึ่ง

ปัจจุบัน การอ่าน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อชีวิตของคนเป็นอย่างมาก เพราะโลกปัจจุบันเป็นโลกที่เปลี่ยนไปทั้งด้านวัตถุ วิทยาการ เทคโนโลยี และความนึกคิดซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ซึ่งเกิดมาในโลกปัจจุบันต้องสนใจการอ่าน และต้องอ่าน เพื่อให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าต่าง ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป (ชญา เปรมโยธิน, 2527 : 17) หนังสือพิมพ์จึงเป็นสื่อที่สามารถตอบสนองความจำเป็นของการอ่านเช่นนี้ได้เป็นอย่างดี การอ่านหนังสือพิมพ์ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์มากทุกด้านและทุกโอกาส ทั้งในด้านการศึกษาหาความรู้การประกอบอาชีพ และการพักผ่อนหย่อนใจ การอ่านจะช่วยส่งเสริมความรู้ความคิดของคนเราให้เพิ่มพูนขึ้น

การอ่านหนังสือนอกจากจะเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ดังที่ได้กล่าวมา ผลของการอ่านยังช่วยพัฒนาอารมณ์ และจิตใจของผู้อ่าน ทำให้เขาเข้าใจชีวิตมากขึ้น มองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ได้รับคติธรรม และแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ฉะนั้น การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน และอ่านหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากจุดหมายปลายทางของการอ่าน คือ การพัฒนา เมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาแล้ว สังคม และประเทศชาติก็เกิดการพัฒนาเจริญก้าวหน้าสืบไป

6. ผลการศึกษาลักษณะของวารสาร

วารสารสำหรับเด็กและเยาวชนได้เริ่มดำเนินการผลิตในประเทศไทยมานานแล้วในปี พ.ศ. 2464 ได้มีนิตยสารสำหรับเด็กเล่มแรก ชื่อ "เด็กไทย" ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาวารสารสำหรับเด็กและเยาวชนมากขึ้น และมีแนวโน้มของการผลิตวารสารดังกล่าวดีขึ้น ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนในด้านความสนใจของเด็กและเยาวชนในการอ่านทั้งในเรื่องอายุ เพศ ประเภทของวารสารทัศนคติในการอ่านดังต่อไปนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2527:48-54) ได้ศึกษาการทำหนังสือสำหรับเด็ก ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กวัยต่าง ๆ คือ

1) เด็กวัย 8-11 ขวบ (ป.3-ป.4) สนใจเรื่องเป็นจริงเพิ่มมากขึ้น สนใจเกี่ยวกับการผจญภัย การต่อสู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การทดลองง่าย ๆ (สำหรับเด็กผู้ชาย) เด็กผู้หญิงจะสนใจแตกต่างกันออกไป เช่น การแต่งกาย เสื้อผ้า การบ้าน การเรียนทั้งเด็กหญิงเด็กชาย ชอบเหมือนกัน เช่น วรรณคดี นิยายสำหรับเด็กง่าย ๆ เทพบุตรซาดก สภาสัตว์ คำพังเพยต่าง ๆ เรื่องตลก เช่น ป. อินทปาลิต การ์ตูนขำขัน เข้าใจปัญหาสังคมบ้าง นิยายวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ คณิตคิดง่าย เรื่องตลกง่าย ๆ เช่น กฎแห่งกรรม การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ งานยามว่าง การประดิษฐ์ง่าย ๆ เรื่องชีวประวัติบุคคลสำคัญง่าย ๆ

หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ยังเน้นเรื่องรูปและเนื้อเรื่องเท่า ๆ กัน หรือรูปอาจจะลดน้อยลงได้ ลดรูปสีลงได้ เนื้อเรื่องยาวขึ้น อ่านเรื่องสารคดีง่าย ๆ รู้เรื่องเรื่องตลกง่าย ๆ เข้าใจได้ดี หนังสือเด็กวัยนี้ไม่ค่อยมี เด็กมักจะชอบอ่านเรื่องผู้ใหญ่อ่าน เช่น "กำลังภายใน" ซึ่งขึ้นอยู่กับคนในบ้านชอบอ่าน และอิทธิพลของโทรทัศน์ แต่เด็กบางคนก็ไม่อ่าน เพราะบอกว่าจำชื่อยาก กำลังติดอกติดใจเรื่องตลกขำขัน เช่น ชุดสามเกลอของ ป. อินทปาลิต เด็กวัยนี้ควรจะทำหรือผลิตให้มาก โดยเฉพาะเรื่องความรู้ต่าง ๆ วรรณคดีง่าย ๆ วรรณคดียาก ๆ รามเกียรติ์ ก็อ่านได้ แต่ไม่ค่อยเข้าใจคำศัพท์

แต่อย่างไรก็ตาม ในการประกวดหนังสือสำหรับเด็กของกระทรวงศึกษาธิการทุกปี หนังสือเด็กวัยนี้ที่ได้รับรางวัลมักเน้นเรื่องรูปมากกว่า เรื่องที่น่าอ่านสำหรับเด็ก

เด็กวัยนี้ที่มีในท้องตลาด เช่น อาณาจักรริมบึง เค้าโม่งสุโลก ยักษ์ใจดี เจ้าหญิงกับขนมผิง เจ้าหนอนน้อย ทากน้อยผจญภัย เขี้ยวสิงโต ลูกเสือลูกวัว เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก เป็นต้น

สำหรับเด็กในวัยนี้ บางคนที่อ่านหนังสือเก่ง มักจะข้ามไปอ่านหนังสือในวัยถัดไปได้เป็นอย่างดี

2) เด็กวัย 12-14 ขวบ (ขั้นประถมปลาย) วัยนี้จะเรียกว่าเป็นวัยก่อนวัยรุ่นก็ได้ ความสนใจในการอ่านกว้างมากขึ้น รู้จักวิิณัยการอ่าน หาข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ สนับสนุน รู้จักค้นคว้าเพิ่มเติม ชอบเรื่องบุคคลสำคัญ เรื่องโรงเรียน เด็กวัยเดียวกัน กีฬา งานอดิเรก เรื่องสัตว์ แมลงต่าง ๆ วิทยาศาสตร์ เรื่องท้องถิ่น เด็กชายสนใจวิทยากรที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก คณิตศาสตร์ การประดิษฐ์ การทดลองง่าย ๆ เด็กหญิงสนใจนวนิยายรัก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบแมลง เช่น ผีเสื้อมาก

หนังสือวัยนี้จะเน้นเรื่องมากกว่ารูป ส่วนมากจะเป็นหนังสือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก (Pocket Book) มีเรื่องที่เด่น ๆ เช่น แมงมุมเพื่อนรัก ตามล่าพลายจ๋าป่า ชีวิตบ้านป่าวงจรอิลเลคทรอนิกส์ ปลาวาฬของน้อย บ้านน้อยในโพรงไม้ เรื่องสั้นจากชีวิตจริง น้ำค้างเมื่อฟ้าสาง บึงหญ้าป่าใหญ่ และเรื่องแปลอื่น ๆ เช่น สุนัขล่องหน ต้นส้มแสนรัก

วิริยะ สิริสิงห์ กล่าวว่า "สำหรับหนังสือเด็กในวัยนี้ หนังสือประเภทวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ จะจำหน่ายได้ดีกว่าประเภทสังคม เรื่องแปลที่ดีจะจำหน่ายได้มาก"

แต่อย่างไรก็ตาม หนังสือเด็กในวัยนี้ก็ยังคงขาดอยู่มาก โดยเฉพาะเรื่องชีวประวัติบุคคลสำคัญ การท่องเที่ยว วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม เกษตร การเพาะปลูก สภาพอนามัย โภชนาการ กีฬา วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และเศรษฐกิจ เป็นต้น

ความสามารถและความสนใจในการอ่านของเด็กแตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ

1. ด้านสติปัญญา เด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด จะอ่านหนังสือได้เร็วกว่ามีความสามารถในการเลือกอ่านหนังสือที่น่าสนใจกว่าเด็กในวัยเดียวกัน จะข้ามไปอ่านหนังสือของเด็กวัยถัดไปได้สบายมาก และสามารถมีความคิดรวบยอดได้ดี และเร็วกว่าเด็กวัยเดียวกัน เช่น เด็กอายุ 7-8 ขวบ สามารถอ่านหนังสือเด็กก่อนวัยรุ่น (12-14 ขวบ) ได้ และเข้าใจได้ตลอดและสามารถอ่านหนังสือผู้ใหญ่ เช่น สี่แผ่นดิน รามเกียรติ์ และกำลังภายในได้ และสามารถเล่าเรื่องราวได้ดีด้วย

2. เด็กอายุต่างกัน แม้เพียงปีเดียวก็มีความสามารถในการอ่านต่างกันที่เห็นได้ชัด คือ เด็กวัย 5-6 ขวบ จะต่างกับวัย 6-8 ขวบมาก เนื้อเรื่องก็ชอบต่างกัน เด็กวัย 5-6 ขวบ ยังอ่านหนังสือยังไม่แตกฉาน ดังนั้น ความสามารถในการอ่านจึงช้าแต่อายุ 6 ขวบกว่า ๆ จะสามารถอ่านได้เร็วขึ้นมาก

3. เพศของเด็ก เมื่อโตขึ้น เด็กชายสนใจหนังสือแตกต่างกับเด็กหญิง เด็กหญิงจะชอบเกี่ยวกับความงาม การแต่งกาย เด็กชายชอบทดลอง ชอบวิทยาศาสตร์ เครื่องยนต์ กลไก การผจญภัย คณิตศาสตร์ แต่ตอนเด็กเล็ก ๆ จะชอบเหมือนกัน

4. ความถนัดตามธรรมชาติ เช่น เด็กเก่งคณิตศาสตร์จะอ่านเรื่องคณิตศาสตร์ เก่งภาษา การแต่งกลอน จะชอบโคลงกลอน เด็กเก่งวิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์ต่างๆ เด็กเก่งเรื่องการทำอาหารจะสนใจอ่านเรื่องการทำอาหาร เด็กสนใจเรื่องต้นไม้ ชอบต้นไม้ ว่าน บอน ก็จะสนใจอ่านหนังสือประเภทนี้มาก

5. สิ่งแวดล้อม ได้แก่

5.1 สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ถ้าพ่อแม่ ผู้ปกครองสนับสนุนการอ่าน เลือกรับหนังสือดี ๆ และซื้อหนังสือให้เด็กบ่อย ๆ พ่อแม่ชอบอ่านหนังสือ มีชั้นหนังสือให้เด็กเป็นส่วนตัว เด็กก็จะชอบอ่าน

5.2 สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ถ้าโรงเรียน ครู บรรณารักษ์ ส่งเสริมการอ่าน มีหนังสือดี ๆ มาก ๆ ในห้องสมุด เด็กก็จะได้อ่านหนังสือดี ๆ และอ่านเก่ง

5.3 เพื่อนฝูง ถ้าเพื่อนชักชวน อ่าน คั่นคว่า เด็กก็จะพลอยอ่านเก่งด้วย

จากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เรื่องทัศนคติของเด็กวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จากโรงเรียน 16 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2525 พบว่า เด็กยังอ่านหนังสือน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมอื่น กิจกรรมที่เด็กชอบมากที่สุด 3 ประการ คือ

ดูโทรทัศน์	ร้อยละ	25.3
เล่น	ร้อยละ	23.1
อ่านหนังสือ	ร้อยละ	18.4

จะเห็นได้ว่า เด็กชอบทำกิจกรรมอย่างอื่นมากกว่าการอ่านหนังสือ คือ ดูโทรทัศน์ และเล่น

มานิต บุญประเสริฐ (มานิต บุญประเสริฐ, 2526 : 10) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เช่น การอ่านเรื่องสั้นในหนังสือรายสัปดาห์หรือการอ่านนวนิยาย ซึ่งเป็นการอ่านเรื่องง่าย ๆ หรือการอ่านตามความสนใจและความต้องการที่จะอ่าน

2. การอ่านเพื่อหาข้อมูลหรือรายละเอียดบางอย่าง เช่น การหาคำศัพท์ในพจนานุกรม หรือการอ่านเพื่อหาข้อมูลในการทำรายงาน ได้แก่ การอ่านวิธีทำขนมปังจากเอกสาร เป็นต้น

3. การอ่านตำรา เช่น การอ่านบทเรียน การอ่านแบบนี้เป็นการอ่านที่ยากที่สุด เพราะเป็นการอ่านที่ต้องอาศัยความเข้าใจและใช้เวลา และต้องใช้วิธีการอ่านที่แตกต่างกันออกไป การที่จะเป็นผู้อ่านที่ดีนั้นจึงต้องมีการฝึกฝน

ดังนั้นถ้าหากเราจะวิเคราะห์กันให้ลึกซึ้งลงไปแล้ว ความมุ่งหมายของการอ่านจึงอาจแบ่งได้ตามลำดับเป็น 5 ชั้น ดังนี้ (ดุขฎิ ลิห์ละเมียร, 2521 : 68)

ชั้นแรก	อ่านเพื่อความรู้และความบันเทิง
ชั้นที่สอง	อ่านเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจ
ชั้นที่สาม	อ่านเพื่อท่องจำ เติริมสอบ
ชั้นที่สี่	อ่านเพื่อให้เข้าถึงรสของหนังสือที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ

เช่น ภาพ เสียง จินตนาการ อารมณ์ ทัศนคติ จุดมุ่งหมาย และศิลปการประพันธ์

ชั้นที่ห้า	อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออื่น ๆ ซึ่งอาจ
------------	---

แสดงออกมาในรูปของการวิจารณ์ด้วย

จึงสรุปได้ว่าการอ่านหนังสือนี้ผู้อ่านมีจุดมุ่งหมายใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ ต้องการให้รู้และต้องการให้เกิดความบันเทิง (ผะอบ โปษะภุชณะ, 2521 : 103)

วารสารที่เผยแพร่ในปัจจุบันนี้ มีทั้งที่เป็นวารสารที่ดีมีประโยชน์ และเป็นวารสารที่ไม่มีประโยชน์ ซึ่งสามารถพิจารณาแยกประเด็นได้ดังนี้ (สุรัตน์ นุ่มนนท์, 2528 : 82-84)

1) ความโหดร้ายทารุณ การแสดงออกถึงความชั่วร้ายและรุนแรง ในลักษณะของความโหดร้ายทารุณนั้น สื่อสิ่งพิมพ์แสดงออกน้อยกว่า โทรทัศน์ และภาพยนตร์ จากการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ว่า หนังสือสิ่งพิมพ์มีส่วนช่วยส่งเสริมให้มีการกระทำผิดด้วยการลงข่าวอาชญากรรมนั้น ผลการศึกษายังไม่สามารถเป็นข้อยุติได้

2) ลักษณะลามกอนาจาร ในปัจจุบันสื่อสิ่งพิมพ์ที่เข้าข่ายลักษณะลามกอนาจารมีมากที่สุด มีทั้งสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ เนื้อหาที่ปรากฏมีทั้งในรูปของข้อความตัวอักษรและภาพ การตัดสินว่า สิ่งพิมพ์นั้นลามกอนาจารหรือไม่ ขึ้นอยู่กับระดับของผู้อ่านด้วย คือ ขึ้นอยู่กับวัยของผู้อ่าน ระดับการศึกษาของผู้อ่าน

การสำรวจวารสารที่ออกเผยแพร่ในปี 2532 เพื่อพิจารณาให้รางวัลแก่วารสารที่ดีมีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ (คณะกรรมการพิจารณาวารสารดีเด่นเพื่อเยาวชน พ.ศ. 2532) ปรากฏว่า วารสารสำหรับเด็กและเยาวชน มีจำนวนทั้งสิ้น 417 ฉบับ แยกประเภทได้ คือ วารสารสำหรับเด็กและเยาวชน มีจำนวน 12 ฉบับ, วารสารสำหรับผู้่านทั่วไปที่มีเนื้อหาเฉพาะด้าน จำนวน 163 ฉบับ, วารสารสำหรับผู้่านทั่วไปที่มีเนื้อหาทั่วไป จำนวน 84 ฉบับ และวารสารของหน่วยงาน จำนวน 158 ฉบับ ทั้งนี้การให้รางวัลแก่วารสารดีเด่นเพื่อเยาวชนก็เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมมาตรฐานในการผลิตและเผยแพร่ผลงานที่มีคุณค่าในด้านเนื้อหาสาระ อันจะช่วยส่งเสริมความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และความบันเทิงในรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พบว่า สื่อประเภทวารสารยังมีเป็นจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ อีกทั้งวารสารประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิทาน ส่วนใหญ่ที่ออกจำหน่าย ยังไม่ค่อยให้สาระ ความรู้ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กและ

เยาวชน ให้แต่ความสนุกสนานอย่างเดียว อีกทั้งวารสารประเภทการ์ตูนบางฉบับก็ให้โทษต่อเด็กและเยาวชนในด้านลามก อนาจาร หวาดเสียว รุนแรง อันไม่เหมาะสมแก่วัยของเด็กและเยาวชน วารสารที่ให้สาระความรู้ประเภทต่าง ๆ ยังมีอยู่น้อย

การสำรวจความเห็นของเยาวชนในเรื่องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ รายงานวิจัยคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน (พ.ศ. 2524-2543) ในปี พ.ศ. 2525 พบว่า จากตัวอย่างเยาวชน 3,483 คน ทั้งในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวม 14 จังหวัด โดยทำการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนตุลาคม 2523-มีนาคม 2524 พบว่า ในด้านการใช้เวลาว่างของเยาวชนให้เป็นประโยชน์ พบว่า เยาวชนเป็นกลุ่มที่บริโภคสื่อมวลชนมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ๆ คือ การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ การอ่านสิ่งพิมพ์ เกือบจะกล่าวได้ว่าเป็นกิจวัตรประจำวัน

เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กได้รับอิทธิพลจากการอ่านวารสารในด้านพัฒนาการทางสติปัญญาจากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็ก อายุ 6-12 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2515-2519 (กฤษณะผลชีวิน, 2524) พบว่า มีหนังสือสำหรับเด็ก จำนวน 174 เล่ม ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคมและจิตใจ และมีเนื้อหาเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาในด้านความมีไหวพริบ ปัญญาไว และจินตนาการ

จากการวิจัยของนิตา ชูโต และคณะ เรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสืออ่านสำหรับเด็ก (นิตา ชูโต และคณะ, 2524) พบว่า มีสาระและความรู้ เด็กได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากหนังสือทั้งทางตรงและทางอ้อม หนังสืออ่านสำหรับเด็ก ให้สาระและความรู้ประเภทต่าง ๆ เหมาะกับวัย คือ หนังสือสารคดี มีเนื้อหาสาระให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งมีอยู่มากในหนังสือประเภทวรรณกรรมพื้นฐานและเริ่มอ่านเล่มใหม่

วารสารเสนอข่าวและสาระทั่วไปมากที่สุด วารสารมีบทบาทในการเสนอข่าวและสาระทั่วไปมากที่สุด จากการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาและประเมินค่านิตยสารและหนังสือพิมพ์ (พินิจ ศุภมัสตองกร, 2528) พบว่า นิตยสาร 315 ฉบับที่ศึกษาระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2527 เสนอข่าวและสาระทั่วไปมากที่สุด รองลงมา คือ ความรู้ การศึกษา วัฒนธรรม และบันเทิง

เนื้อหาของวารสารสำหรับเด็กมุ่งเสนอความรู้มากกว่าความบันเทิง จากการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและวิเคราะห์เนื้อหาวารสารภาษาไทยสำหรับเด็ก (พรทิพย์ วิจิตร, 2522) โดยได้ศึกษาเนื้อหาวารสารสำหรับเด็ก คือ ดาวรุ่ง

พุทธรักษา เพื่อนเด็ก สตรีสาร ภาคพิเศษฉบับเยาว์ ชัยพฤกษ์ ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์
เด็ก และ สวิตา ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2521-มิถุนายน พ.ศ.2522 รวมทั้งสิ้น
119 ฉบับ และได้สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
ชาตอนต้น ต่อรูปแบบของวารสารภาษาไทยสำหรับเด็กที่พิมพ์จำหน่ายในปัจจุบัน ผล
การวิจัยพบว่า ในด้านเนื้อหาวารสารมุ่งเสนอความรู้มากกว่าความบันเทิง จำนวน 3
ฉบับ ได้แก่ ชัยพฤกษ์ ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ และสวิตา วารสารที่มุ่งเสนอความบันเทิง
มากกว่าความรู้ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ ดาวรุ่ง เด็ก พุทธรักษา เพื่อนเด็ก และสตรี
สารภาคพิเศษฉบับเยาว์

7. พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อวารสารของเด็ก

1) เพศ ระดับชั้นเรียน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อของเด็ก

จากผลงานวิจัยในเรื่องอิทธิพลของสื่อต่อเด็กและเยาวชน (สภัญญา
ติระ วณิชย์, นันทริกา คัมไพโรจน์, 2526 : 57-60) พบว่า เพศ ระดับชั้นเรียน
เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อของเด็ก เด็กที่มีพื้นฐานครอบครัวสูง ใช้สื่อทุกชนิด
มากกว่าเด็กที่มีพื้นฐานครอบครัวต่ำ และเด็กในระดับต่ำดังกล่าวใช้สื่อทุกชนิดใน
ความถี่ต่ำกว่ากลุ่มอื่นยกเว้นการ์ตูน เด็กชายและหญิงชอบสื่อต่างชนิดกัน วารสารเป็น
สื่อที่เด็กหญิงชอบ ้วยเป็นตัวกำหนดที่สำคัญทำให้เด็กทิ้งหนังสือการ์ตูนและนิทานไปส่หนึ่ง
สือนิพิมพ์รายวัน นิตยสาร และเทป เนื้อหาของหนังสือการ์ตูน และนิทาน เด็กระดับต่ำ
ชอบเนื้อหาเพื่อฝันมากกว่า มีโอกาสอ่านเนื้อหาที่เป็นพิษเป็นภัยมากกว่า เพราะชื่อ
หาหนังสือประเภทดังกล่าวได้ในราคาถูก

2) เด็กเลือกอ่านหนังสือที่เข้าใจง่าย

อิทธิพลของหนังสือการ์ตูนต่อเด็ก (ไพเราะ เรื่องศิริ, 2524.)
พบว่า หนังสือการ์ตูนที่ดีจะช่วยสร้างสรรค์ให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการขึ้นได้ ทำ
ให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านมากขึ้น เด็กเลือกอ่านหนังสือการ์ตูนเพราะเข้าใจ
ง่าย แต่เด็กไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนการอ่านหนังสือการ์ตูนจากครู บิดา มารดา
ผู้ปกครอง ความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับเพศ
อายุลำดับการเกิด และอาชีพของบิดามารดา

3) เด็กเปิดรับสื่อประเภทสิ่งตีพิมพ์น้อย

การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัว (ดวงเดือน พันธมนาวิน
และคณะ, 2529) พบว่า เด็กอายุ 10-15 ปีที่ศึกษาจากโรงเรียนในกรุงเทพ 7
โรงเรียน และต่างจังหวัด โดยรอบกรุงเทพ 11 โรงเรียน จำนวน 1,600 คน

เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - มัธยมศึกษาปีที่ 2 อ่านสิ่งตีพิมพ์ สัปดาห์ละ 4.5 ชั่วโมง ซึ่งน้อยกว่าสื่ออื่น ๆ คือ โทรทัศน์และวิทยุ ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีความตระหนักในอิทธิพลสื่อมวลชนต่อเด็ก คือ ได้จัดหาหนังสือที่เหมาะสมให้แก่เด็ก

4) ความสนใจในการอ่านวารสารของเด็กขึ้นอยู่กับวัยเพศและสิ่งแวดล้อม

ความสนใจในการอ่านวารสารขึ้นอยู่กับวัยและเพศของเด็กจากการวิจัยเรื่อง ความสนใจในการอ่านของเด็กและเยาวชน (สมคิด ปลอดโปร่ง, 2527:37) พบว่า เด็กเล็กส่วนใหญ่ชอบเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติและสัตว์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กอายุ 6-7 ปี ชอบเรื่องตลกขบขัน เด็กอายุ 7-9 ปี ชอบเรื่องผจญภัยนิทาน คือ อยากรู้อะไรใหม่ๆ เด็กอายุ 9-11 ปีต้องการความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เด็กวัยรุ่น สนใจอ่านหนังสือตามความสนใจของแต่ละเพศ

การอ่านหนังสือของเด็กมีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ วัย ปัจจัยที่ทำให้การอ่านหนังสือแตกต่างกัน คือ สติปัญญา พื้นฐานทางครอบครัว โรงเรียน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวไม่เกี่ยวกับเรื่องเพศ (ชฎา เปรมโยธิน, 2524 ; 128-129) ซึ่งสรุปประเด็นได้ คือ เพศจะกำหนดประเภทของหนังสือที่อ่านเด็กชายกับหญิงชอบอ่านหนังสือต่างประเภทกัน เมื่อเด็กชายและหญิงโตขึ้นถึงวัยรุ่นใกล้วัยผู้ใหญ่ ความแตกต่างจะค่อย ๆ ลดลง และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นฐานครอบครัวโรงเรียน เศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่กำหนดให้การอ่านหนังสือแตกต่างกัน

จากผลการศึกษาของฮอร์นไคด์ (Hildreth, 1958 : 506) ซึ่งได้ศึกษาความสนใจของเด็กอายุ 10-15 ปี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,000 คน พบว่าความสนใจของเด็กทุก ๆ วัยในระดับนี้ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ความสนใจของเด็กทั้งสองเพศจะแตกต่างกัน เด็กชายทุกวัยจะสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์มากกว่าเด็กหญิงและจะชอบการประดิษฐ์ การกีฬา และการผจญภัยที่รุนแรง เด็กหญิงต้องการนิยายที่เกี่ยวกับชีวิตภายในบ้าน นิยายรัก (Romance) เรื่องของเพศหญิง การผจญภัยภายในโรงเรียน เทพนิยาย และเรื่องของสัตว์ เด็กหญิงจะสนใจเรื่องของเด็กชาย เช่น หนังสือเรื่องเกี่ยวกับม้า โคบาล และนิยายผจญภัย แต่เด็กชายจะไม่สนใจหนังสือของเด็กหญิง เช่น เด็กชายจะไม่ชอบนิยายรัก ชีวิตภายในบ้านหรือในโรงเรียน เป็นต้น

นอร์เวลล์ (Hanna, 1960 : 43 - 45) ทำการวิจัยโดยเน้นที่องค์ประกอบที่มีอิทธิพลเหนือการเลือกอ่านของนักเรียนวัยรุ่นเกรด 7 - 12 ซึ่งผลของการวิจัยสนับสนุนผลงานของฮอร์นไคด์ ที่กล่าวมาแล้ว คือ เขาพบว่า เพศของผู้อ่านเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง นอกจากนั้นแล้ว เขายังได้รายงานว่าความสนใจในการอ่านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในวัยเด็กตอนปลาย และ

จะแตกต่างกันเรื่อยไปจนกระทั่งถึงวัยรุ่นตอนปลาย นักเรียนชายไม่ค่อยชอบอ่านหนังสือที่นักเรียนหญิงชอบ นักเรียนชายต้องการหนังสือที่มีตัวละครที่มีลักษณะเป็นเพศชายมีการกระทำที่เข้มแข็ง และไม่มีอารมณ์ไหว นักเรียนหญิงวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลางชอบหนังสือที่มีเรื่องรักใคร่ แต่ก็อาจจะชอบอ่านหนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กชาย แต่นักเรียนชายน้อยคนที่จะอ่านหนังสือของเด็กหญิง ถึงวัยรุ่นตอนกลางนักเรียนหญิงจะอ่านนวนิยายมากขึ้น ในขณะที่นักเรียนชายอ่านหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริง แต่มีหนังสือ 2-3 เล่ม ที่ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชอบอ่าน

วอห์น (Tinker, 1968 : 304) ได้ศึกษาความสนใจของนักเรียนในเกรด 8 จำนวน 134 คน โดยใช้แบบสอบถามผลของการวิจัยปรากฏว่าความสนใจของนักเรียนจะแตกต่างกันตามเพศ โดยทั่ว ๆ ไปนักเรียนชายจะชอบเรื่องลึกลับและการประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ นักเรียนหญิงจะเลือกอ่านนวนิยายที่เกี่ยวกับบ้านและโรงเรียน และเรื่องลึกลับ

นอกจากนี้แล้วยังมีการวิจัยของจังก์เกอร์บลัทและโคลแมน (Jungeblut, 1965 : 393-401) ซึ่งสนับสนุนผลการค้นคว้าของทกทานที่กล่าวมาแล้ว เขาใช้แบบสอบถามถามนักเรียนในเกรด 7 และ 9 จำนวน 4,088 คน โดยใช้ข้อทดสอบ 32 ข้อ พบว่านักเรียนต่างเพศกันชอบเรื่องต่างกัน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนตั้งแต่เกรด 4-12 คาร์ลเสน (Carlisen, 1967 : 22) ได้สรุปว่า ความสนใจในการอ่านของเด็กหญิงและเด็กชายจะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในเกรด 8 เด็กชายจะชอบเรื่องของวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ ส่วนเด็กหญิงจะเลือกอ่านเรื่องเกี่ยวกับบ้านและโรงเรียนรวมทั้งนวนิยาย

5) เด็กวัยรุ่นชอบอ่านหนังสือผจญภัยมากที่สุด

จากรายงานผลการวิจัยของธอร์นไคค์ (Russell, 1961 : 380-381) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กในเกรด 4 - เกรด 12 จำนวน 2,891 คนโดยให้เด็กอ่านเรื่องย่อของแต่ละเรื่องที่เขาแต่งขึ้นแล้วตอบว่าชอบอ่านเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ เขาสรุปว่า เด็กชายอายุ 10 ขวบ ชอบอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ คล้ายคลึงกับเด็กระดับอายุ 15 ขวบ ซึ่งตรงข้ามกับผลการค้นคว้าของเทอร์แมนและโลมา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะวิธีการในการวิจัยแตกต่างกัน โดยที่ธอร์นไคค์สำรวจความสนใจของเด็กโดยให้เด็กอ่านเรื่องย่อ ซึ่งเด็กได้อ่านเรื่องราวที่จริง ๆ และเกิดความรู้สึกชอบในเรื่องเหล่านั้นจริง ๆ แต่การสำรวจของเทอร์แมนและโลมาใช้แบบสอบถาม ซึ่งเด็กอาจจะตอบตามความชอบหรือความรู้สึกสนใจที่มีต่อหนังสือแนวนั้น ๆ ที่แฝงอยู่ในจิตใจของเด็ก

ฮอร์นไคค์สรุปว่า เด็กวัยรุ่นชอบอ่านหนังสือประเภทผจญภัยมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของเทอร์แมนและโลมาและฮอร์นไคค์ ก็แสดงว่าเด็กในวัยต่างกัน จะสนใจอ่านหนังสือที่มีแนวต่างกัน

6) พื้นฐานครอบครัวกำหนดให้เด็กรับรู้จากการอ่านแตกต่างกัน

พื้นฐานครอบครัว เป็นปัจจัยที่กำหนดให้เด็กรับรู้จากการอ่านหนังสือแตกต่างกัน ค่านิยมทางสังคมตามการรับรู้ที่เด็กได้จากการอ่านหนังสือสำหรับเด็กกับค่านิยมทางสังคมที่กำหนดในหลักสูตรประถมศึกษา สอดคล้องกัน (สโตลิสตัน ดิกัลยาภรณ์, 2525) ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ค่านิยมทางสังคมตามการรับรู้ที่เด็กได้จากการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก มีความสอดคล้องกับค่านิยมทางสังคมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เด็กแต่ละคนรับรู้ค่านิยมที่ปรากฏในหนังสืออ่านสำหรับเด็กแต่ละเล่มต่างกัน ขึ้นอยู่กับภูมิหลังพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของเด็กต่างกัน

7) ความสนใจในการอ่านกับอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1964:4577) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของการอ่านกับอาชีพของบิดามารดาของเด็ก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 10 จำนวน 529 คน พบว่า เด็กที่มีบิดาหรือมารดาที่มีอาชีพแตกต่างกัน จะอ่านหนังสือต่างประเภทกัน

8) ระดับชั้นเรียนทำให้ความสนใจในการอ่านหนังสือแตกต่างกัน

ระดับชั้นเรียนของเด็กนักเรียนมีความสนใจในการอ่านหนังสือแตกต่างกัน จากการวิจัยเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดบุรีรัมย์ (ประคอง กาญจนการณ, 2523) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความสนใจการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาประเภทต่าง ๆ 5 ประเภทของนักเรียนชายและหญิง ชั้น ป.3 และ ป.6 มีความสนใจอ่านหนังสือแต่ละประเภทแตกต่างกัน คือ นักเรียน ชั้น ป.3 สนใจอ่านหนังสือประเภทเรื่องที่เป็นจริง เพื่อฝัน และเรื่องเกี่ยวกับสัตว์มากกว่านักเรียนชั้น ป.6 และนักเรียนชั้น ป.6 สนใจอ่านหนังสือประเภทสารคดี ความรู้รอบตัวมากกว่านักเรียนชั้น ป.3 นักเรียนที่อยู่ชั้นเดียวกันเพศต่างกัน ถิ่นที่อยู่ต่างกัน คือ ในเมือง และนอกเมือง สนใจอ่านหนังสือไม่แตกต่างกัน เหตุผลในการเลือกหนังสืออ่าน คือ นักเรียนชั้น ป.3 ส่วนใหญ่เลือกอ่านหนังสือโดยถือความสนุกสนานและเพลิดเพลิน นักเรียนชั้น ป.6 ส่วนใหญ่เลือกหนังสืออ่านโดยถือประโยชน์และสาระความรู้ที่ได้รับ

9) ความสนใจและเหตุผลของเด็กในการอ่าน

เหตุผลที่เด็กนักเรียนชอบหรือไม่ชอบในการอ่านหนังสือประเภทต่างๆ จากการวิจัยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตการศึกษา 5 จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 480 คน เรื่อง ความสนใจในการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 5 (อรศรี ศรีดารา, 2524.) พบว่า

นักเรียนจำนวนร้อยละ 92.50 ชอบอ่านหนังสือนิทาน นักเรียนที่ไม่ชอบอ่านให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องโกหกเกินความจริงนักเรียนจำนวนร้อยละ 86.88 ชอบอ่านหนังสือการ์ตูน นักเรียนที่ไม่ชอบอ่านให้เหตุผลว่าไม่มีสาระ นักเรียนจำนวนร้อยละ 76.88 ชอบอ่านหนังสือวรรณคดี เนื่องจากได้ความรู้ในด้านต่าง ๆ นักเรียนที่ไม่ชอบอ่านให้เหตุผลว่าอ่านแล้วไม่เข้าใจ นักเรียนจำนวนร้อยละ 88.55 ชอบอ่านหนังสือนิมฟ์รายวัน เนื่องจากได้รับความรู้ ข่าวสาร ทันต่อเหตุการณ์ ส่วนนักเรียนที่ไม่ชอบอ่านบอกว่าไม่มีอ่าน นักเรียนจำนวน ร้อยละ 74.79 ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับศาสนา เพราะสอนให้ทำดี นักเรียนที่ไม่ชอบอ่านบอกว่าเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก นักเรียนจำนวนร้อยละ 85.00 ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ นักเรียนที่ไม่ชอบอ่านบอกว่าอ่านแล้วไม่สนุก นักเรียนร้อยละ 85.00 ชอบอ่านหนังสือประวัติศาสตร์ ส่วนนักเรียนที่ไม่ชอบบอกว่าไม่สนุก อ่านแล้วเบื่อ

10) ความสนใจในการอ่านกับสติปัญญา

ลาซาร์ (Hunnicut, 1958 : 119 - 125) ได้สำรวจความสนใจของเด็กฉลาด ปานกลาง และโง่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 2-8 พบว่า เพอร์เซ็นต์ที่เด็กฉลาดอ่าน เพอร์เซ็นต์ที่เด็กปานกลางอ่าน เพอร์เซ็นต์ที่เด็กโง่อ่าน

เด็กชาย	ผจญภัย	33.0	ลึกลับ	23.4	ลึกลับ	30.8
	ลึกลับ	19.7	ผจญภัย	22.1	สืบสวน	29.2
	สืบสวน	14.2	สืบสวน	18.1	ผจญภัย	9.8
	วิทยาศาสตร์	10.4	ประวัติศาสตร์	13.6	ประวัติศาสตร์	7.9
	ประวัติศาสตร์	7.0	การประดิษฐ์	8.2	ธรรมชาติสัตว์	7.9
เด็กหญิง	ลึกลับ	27.1	ลึกลับ	32.3	เทพนิยาย	34.3
	ผจญภัย	21.0	เทพนิยาย	21.1	ลึกลับ	21.8
	เทพนิยาย	14.4	ผจญภัย	14.1	สืบสวน	8.6
	นวนิยาย	9.6	บ้านและโรงเรียน	7.0	ผจญภัย	7.6
	บ้านและโรงเรียน	9.3	ประวัติศาสตร์	6.2	บ้านและโรงเรียน	6.6

จะเห็นได้ว่าภูมิปัญญามีผลต่อความสนใจในการอ่านของเด็ก

แต่ผลการวิจัยของแสตนฟีลด์ (Stanchfield, 1962:41-44) ขัดแย้งกับผลการศึกษาของลาซาร์ โดยเขาได้แยกนักเรียนจำนวน 153 คนในเกรด 4, 6 และ 8 ตามระดับเกณฑ์ภาคเขาว์จาก 90-120 เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน ปรากฏว่าความสนใจของเด็กทั้ง 3 เกรด และ 3 กลุ่มเหมือนกัน สิ่งที่นักเรียนชอบอ่านสามอันดับแรก คือ ชีวิตกลางแจ้ง การสำรวจ และการเดินทาง กีฬา และเกมส์ และสิ่งที่ชอบอันดับต่อมาก็คือนวนิยายวิทยาศาสตร์ (Scientific fiction) การผจญภัยในทะเล นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ (Historical Fiction) นิยายข้ามชั้น การผจญภัยในชีวิตประจำวันของเด็ก และการเดินทางในอวกาศ

อย่างไรก็ตาม เทอร์แมนและไลมา (Hanna, 1960 : 45) ฮอร์นไคค์ (Hanna, 1960 : 45) และวอลล์นาร์ (Squire, 1969 : 523) ได้มีความเห็นพ้องกันว่าสติปัญญาไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในการอ่าน ของผู้อ่านมากนัก เพศต่างหากที่เป็นสาเหตุสำคัญ และมีความเห็นว่า กระสวนของความสนใจในการอ่านของเด็กฉลาดและเด็กโง่ในวัยเดียวกันจะเหมือนกัน แต่ความสนใจในการอ่านจะคล้ายคลึงกันมากขึ้นเมื่อเด็กเก่งมีอายุจริงน้อยกว่าเด็กโง่สองหรือสามปี

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสารของเด็กและเยาวชน ทั้ง 10 เรื่อง สรุปได้ว่า

- 1) วารสารสำหรับเด็กและเยาวชนมีทั้งคุณและโทษ วารสารที่ดีมีประโยชน์สำหรับเด็กและเยาวชนยังมีอยู่น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ เด็กจะได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการอ่าน จุดมุ่งหมายของการอ่านของเด็ก คือ ต้องการให้รู้และต้องการความบันเทิงและเนื้อหาของวารสารสำหรับเด็ก มุ่งเสนอความรู้มากกว่าความบันเทิง
- 2) พฤติกรรมเปิดรับสื่อของเด็ก พบว่า เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน พื้นฐานครอบครัวของเด็ก เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านของเด็กในด้าน ความถี่ ปริมาณ และประเภทของวารสารที่เด็กชอบอ่าน ความสนใจในการอ่านของเด็กกับระดับภูมิปัญญา

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นว่าปัจจัยต่าง ๆ มีความสอดคล้องกัน และไม่มี ความสอดคล้องกัน ในด้านความสอดคล้องกัน คือ เพศและวัยเป็นปัจจัยในการอ่านวารสาร เด็กยังบริโภคสื่อวารสารน้อย วารสารที่ให้สาระความรู้แก่เด็กยังมีอยู่น้อย วารสารที่ดีจะทำให้เด็กมีความคิดและจินตนาการขั้นได้ ทำให้เด็กสนใจในการอ่านเพิ่มขึ้น พื้นฐานครอบครัวเป็นปัจจัยในพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็ก เด็กได้รับอิทธิพลจากการอ่านวารสารในการพัฒนาสติปัญญาในด้านความไม่สอดคล้องกัน คือ วารสารให้สาระความรู้มีอยู่น้อยหรือมาก วารสารเสนอสาระทั่วไปมากที่สุด หรือให้

ความบันเทิงมากที่สุด เด็กไม่ได้รับการสนับสนุน หรือได้รับการสนับสนุนการอ่านวารสาร จากบิดา มารดา ผู้ปกครอง

จากการพัฒนาการทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเปลี่ยนจากการเสนอเนื้อหา เพื่อเน้นความบันเทิงไปเป็นการมุ่งเนื้อหาที่เป็นสาระ ความรู้ และข้อมูลมากยิ่งขึ้น วารสารได้ถูกพัฒนาไปเป็นสื่อเพื่อสารสนเทศมากยิ่งขึ้น (ระวีวรรณ ประกอบผล 2527 : หน้า ค) สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนักเรียน คือ ครุยังไม่ค่อยมีบทบาทในการสนับสนุน แนะนำ และส่งเสริมให้เด็กนักเรียนสนใจการอ่านวารสารที่เป็นประโยชน์ วารสารที่เป็นประโยชน์ยังมีอยู่น้อยหรือมีมาก วารสารมีทั้งประเภทให้คนและโทษ คือ วารสารที่ดีมีเนื้อหาเหมาะสมสำหรับเด็ก และวารสารที่เป็นพิษเป็นภัย ลามกอนาจาร ทำให้เด็กที่อ่านไปแล้วไม่ทำให้เกิดภูมิความรู้ หรือพัฒนาการทางสติปัญญา การใช้เวลาว่างของเยาวชนในการเปิดรับสื่อทุกชนิด ถือได้ว่าเป็นกิจวัตรประจำวัน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและภูมิความรู้ เด็กที่มีพื้นฐานทางครอบครัวต่ำจะบริโภควารสารที่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก เพราะราคาถูก เด็กได้รับอิทธิพลจากวารสารในการพัฒนาสติปัญญาจริงหรือไม่ เพศ วัย ระดับชั้นเรียน พื้นฐานครอบครัวเป็นปัจจัยกำหนดให้เด็กมีพฤติกรรมการอ่านวารสาร หรือไม่ ความถี่ในการอ่าน ปริมาณในการอ่าน และประเภทของวารสารที่เด็กนักเรียนอ่าน จะส่งผลให้เด็กมีระดับภูมิความรู้ทั่วไปดีขึ้นหรือไม่ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ชี้นำศึกษา หากคำตอบ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านวารสารกับระดับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานคร จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงปัจจัยประชากรและพื้นฐานครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียนในด้านความบ่อยครั้ง ปริมาณ และประเภทของวารสารที่อ่าน และศึกษาถึงพฤติกรรมการอ่าน ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะส่งผลต่อระดับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็กในด้านต่าง ๆ คือ ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา สิ่งแวดล้อมโภชนาการ ภาษา เศรษฐกิจ การเมือง ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ในด้านการวางแผนของหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชน เพื่อที่จะปรับปรุงวิธีการสอนของครู อาจารย์ ในสถานศึกษา และจะช่วยเป็นแนวทางในการส่งเสริมสื่อประเภทวารสารต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียน
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านประชากรและปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวกับพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านวารสารกับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็กนักเรียน

ปัญหานำวิจัย

1. ความแตกต่างทางด้านประชากรของเด็กนักเรียน คือ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน พื้นฐานครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียนหรือไม่

2. พฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียน คือ ความถี่ของการอ่าน ปริมาณการอ่าน และประเภทของวารสารที่อ่านมีความสัมพันธ์กับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็กนักเรียนหรือไม่

สมมติฐาน

1. ปัจจัยประชากรและพื้นฐานครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่านวารสาร

1.1 เพศของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการอ่านวารสาร

1.2 อายุของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการอ่านวารสาร

1.3 ระดับชั้นการศึกษาของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการอ่านวารสาร

1.4 รายได้ครัวเรือนของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการอ่านวารสาร

1.5 อาชีพของบิดามารดา/ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการอ่านวารสาร

1.6 การศึกษาของบิดามารดา/ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการอ่านวารสาร

2. พฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียนมีความสัมพันธ์กับภูมิความรู้ทั่วไป

2.1 ความถี่ในการอ่านวารสารของเด็กนักเรียนมีความสัมพันธ์กับภูมิความรู้ทั่วไป

2.2 ปริมาณการอ่านวารสารของเด็กนักเรียนมีความสัมพันธ์กับภูมิความรู้ทั่วไป

2.3 ประเภทวารสารที่นักเรียนอ่านมีความสัมพันธ์กับภูมิความรู้ทั่วไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กนักเรียนซึ่งมี อายุ 10-14 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้น ป.6 - ม.3 ในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ต่อด้าน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นผลที่แสดงเฉพาะในเชิงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร ต่าง ๆ เท่านั้น ไม่ได้แสดงผลในเชิงการวิเคราะห์เหตุผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ที่แสดงผลในตารางจะวิเคราะห์เฉพาะข้อมูลจากตารางที่ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเฉพาะเด็กนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นผลการวิจัยจึงไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงไปถึงเด็กนักเรียนทั่วประเทศได้

คำจำกัดความในการวิจัย

1. วารสาร หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาเป็นรูปเล่มขนาดต่าง ๆ เย็บเล่ม ออกจำหน่ายจ่ายแจกในท้องตลาด ซึ่งหมายรวมสิ่งพิมพ์ที่ เรียกว่า นิตยสาร จุลสาร และอื่น ๆ ออกจำหน่ายจ่ายแจกทั้งประเภทรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน ราย 2-12 เดือน และวารสารที่ไม่ระบุการออกเผยแพร่ โดยแบ่งประเภทออกเป็น

- 1.1 การ์ตูนประเภทนิทาน/นิยาย/เรื่องแต่ง
- 1.2 การ์ตูนขำขัน
- 1.3 การ์ตูนนิยาย/นิทาน ฉบับรวมเล่มเป็นเรื่อง
- 1.4 วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี
- 1.5 ท่องเที่ยว
- 1.6 ศิลปวัฒนธรรม
- 1.7 บันเทิง/ภาพยนตร์/ดนตรี
- 1.8 ลึกลับมหัศจรรย์
- 1.9 สารความรู้
- 1.10 กีฬา
- 1.11 สุขภาพอนามัย การแพทย์ และจิตวิทยา
- 1.12 วารสารของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ออกเผยแพร่

2. เด็กนักเรียน หมายถึง เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ ระหว่าง 10-14 ปี

ในการวิจัยครั้งนี้ เด็กนักเรียนในกรุงเทพฯ คือ นักเรียนในโรงเรียน ที่ผู้วิจัยเจาะจงเลือกดังต่อไปนี้

- โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์
- โรงเรียนวัดธรรมมงคล
- โรงเรียนมัธยมสันพิทยา
- โรงเรียนศิษย์วัฒนา
- โรงเรียนวัดมหาพฤฒาราม
- โรงเรียนสาธิตจฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โรงเรียนปราโมชวิทยารามอินทรา
- โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

3. พื้นฐานครอบครัว หมายถึง รายได้ของบิดามารดา ต่อเดือน การศึกษาของบิดา มารดา และอาชีพของบิดา มารดา ของเด็กนักเรียนที่ทำการศึกษา

4. พฤติกรรมการอ่านวารสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการอ่าน ปริมาณการอ่านวารสารมากน้อย และประเภทของวารสารที่เด็กนักเรียนชอบอ่าน

5. ภูมิความรู้ทั่วไป หมายถึง ความรู้ทั่วไปที่ได้จากการอ่านวารสาร คือ ความรู้ด้านศิลป วัฒนธรรม กีฬา สิ่งแวดล้อม โภชนาการ ภาษา เศรษฐกิจ การเมือง ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยมีเกณฑ์การวัดดังต่อไปนี้

15-19 คะแนน	มีระดับภูมิความรู้ทั่วไป	สูง
12-14 คะแนน	"	ปานกลาง
9-11 คะแนน	"	ต่ำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการวิจัยสามารถทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านประชากร มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็ก
2. ผลจากการวิจัยจะช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการสอนของครูอาจารย์ ในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนมากขึ้น
3. ผลจากการวิจัยจะช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงสื่อวารสารในด้านเพิ่มภูมิความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนของชาติ

4. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้าในทำนองเดียวกันกับสื่อมวลชนประเภทอื่นในการที่จะส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ในแง่วิชาการต่อไป
5. ผลการวิจัยจะนำมาซึ่งประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการศึกษาของชาติ